

Лукаш В. В., Богацька Ю. В., студентки,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Беззубов Д. О., к.ю.н., доцент

ПРОБЛЕМИ КЛАСИФІКАЦІЇ АГРАРНИХ ПРАВОВІДНОСИН

У процесі правового регулювання аграрні відносини набувають форми аграрних правовідносин. Аграрними правовідносинами є відносини, урегульовані нормами аграрного й суміжних з ним галузей права, що складаються в процесі виробництва сільськогосподарської продукції, а також її перероблення та реалізації. Останні становлять органічний комплекс земельних, майнових, трудових і організаційно-управлінських відносин, що свідчить про їх різноманітність та ускладнює питання стосовно їх класифікації.

Класифікація аграрних правовідносин є об'єктом дослідження багатьох вчених. Це пояснюється тим, що в теорії аграрних правовідносин є низка невирішених теоретичних проблем. Зокрема, нерозв'язаним є питання, чи становлять аграрні правовідносини єдине, цілісне правовідношення чи вони є комплексом правовідносин різнорідних, опосередкованих нормами різних галузей права; дискутуються й питання щодо їх класифікації, видів, змісту кожного підвиду, сутності аграрних правовідносин з позиції наявності в них приватноправових або ж публічно-правових засад.

Проблематика правовідносин та їх окремих видів (внутрішніх, зовнішніх, земельних, майнових, трудових тощо) розроблялася у свій час наукою колгоспного, а згодом сільськогосподарського права. Проте сьогодні зазначені теорії не можуть бути застосовані без їх переосмислення й перегляду, без урахування значних змін, що відбулися в суспільному житті [4].

В даний час існують дві найпоширеніші класифікації аграрних правовідносин: 1) розподіл за видами аграрних відносин, які виступають матеріальною основою аграрних правовідносин; 2) поділ на внутрішні й зовнішні, які відрізняються спрямованістю правового впливу відповідно «всередину» та «назовні».

За видами відносин, які лежать у основі їх виникнення, аграрні правовідносини поділяються на членські, земельні, майнові, трудові, організаційно-управлінські та соціального розвитку села [1].

Класифікацію аграрних правовідносин залежно від сфери, в якій вони виникають, на дві великі групи – внутрішні (внутрішньогосподарські) і зовнішні (зовнішньогосподарські) – підтримують такі відомі науковці, як О. О. Погрібний та В. М. Гайворонський, В. П. Жушман та ін. Такий поділ

має найбільш універсальну та специфічну природу [3].

Внутрішні аграрні правовідносини можна визначити як урегульований нормами аграрного права комплекс суспільних відносин, що виникають між сільськогосподарськими підприємствами та їх членами, сільськогосподарськими підприємствами та їх найманими працівниками, сільськогосподарськими підприємствами та їх структурними підрозділами й органами управління з приводу земель, майна, праці та інших об'єктів на підставі членства (участі) в сільськогосподарському підприємстві, трудового договору (контракту) із сільськогосподарським підприємством і надають їх учасникам взаємозумовлені суб'єктивні права та юридичні обов'язки.

Специфічними для внутрішніх правовідносин виступають їх спеціальні суб'єкти і особливі підстави виникнення. Зважаючи на суб'єктний склад, внутрішні аграрні правовідносини є правовідносинами приватного типу, приватноправовими.

Зовнішні аграрні правовідносини – це врегульований нормами права (аграрного та інших галузей) комплекс суспільних відносин, які виникають між сільськогосподарськими товаровиробниками (суб'єктами аграрного господарювання), з одного боку, та іншими видами господарюючих суб'єктів, фізичними особами, органами державної влади та органами місцевого самоврядування – з другого з приводу конкретних об'єктів (майна, земель, праці тощо) на підставі договору, через заподіяння шкоди, внаслідок видання уповноваженим органом нормативно-правового акта тощо та надають їх учасникам взаємозумовлені права і обов'язки у сфері сільськогосподарської та пов'язаної з нею діяльності. Зовнішні аграрні правовідносини (на противагу внутрішнім) не є однотиповими, містять у собі як приватноправові, так і публічно-правові складники, отже, за своєю сутністю вони є публічно-приватними.

Взаємозв'язок внутрішніх і зовнішніх аграрних правовідносин є двостороннім. З одного боку, перші, будучи сутнісними, «виробничими», справляють вирішальний вплив на другі. Інакше кажучи, від обсягів сільськогосподарського виробництва в багатьох випадках залежатимуть, наприклад, розміри податків і зборів, що їх має сплатити сільськогосподарське підприємство до бюджетів і державних цільових фондів. З другого боку, у зворотному впливі зовнішніх аграрних правовідносин на внутрішні теж можна простежити певні закономірності. Так, на характер, зміст, різноманітність внутрішніх аграрних правовідносин можуть впливати зовнішні правовідносини у сфері оподаткування, державного регулювання сільського господарства. Тобто, вплив зовнішніх аграрних правовідносин на внутрішньогосподарську сферу аграрного виробництва також є відчутним [2].

Таким чином, можна дійти висновку, що аграрні правовідносини є комплексними. Це зумовлено, насамперед, єдністю і спільністю

виробничої сільськогосподарської діяльності, однорідністю їх правового регулювання, соціально-економічним призначенням, місцем і роллю у сфері товарно-грошових відносин.

Література

1. Аграрне право України: підручник / В. М. Єрмоленко, О. В. Гафурова, М. В. Гребенюк [та ін.]; за заг. ред. В. М. Єрмоленка. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 608 с.
2. Аграрне право: підруч. / В. П. Жушман, В. М. Корнієнко, Г. С. Корнієнко та ін.; за ред. В. П. Жушмана та А. М. Статівки. – Х.: Право, 2010. – 296 с.
3. Аграрне право України: підручник / за ред. О. О. Погрібного. – К.: Істина, 2007. – 448 с.
4. Уркевич В. Ю. Про елементи внутрішніх аграрних правовідносин // Актуальні проблеми правознавства: тези доп. і наук. повід. учасн. наук. конф. молод. учених та здобув. / за заг. ред. М. І. Панова. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2006. – С. 169-171.

УДК 331.45:349.42:63(043.2)

Манукян А. Ж., Марищак О. І., студентки,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Беззубов Д. О., к.ю.н., доцент

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА ЗДОРОВ'Я ПРАЦІВНИКІВ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Конституція України у статті 43 проголошує право кожного громадянина нашої держави на належні, безпечні і здорові умови праці [1]. Також ці права закріплені в Законі України «Про охорону праці» [2].

Закон надає законодавче визначення охорони праці. Тобто охорона праці – це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності [2].

Державна політика в галузі охорони праці базується на певних принципах, зокрема: пріоритету життя і здоров'я працівників, повної відповідальності роботодавця за створення належних, безпечних і здорових умов праці; соціального захисту працівників, повного відшкодування шкоди особам, які потерпіли від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань; встановлення єдиних вимог з охорони праці для всіх підприємств та суб'єктів підприємницької діяльності незалежно від форм власності та видів діяльності;